

Postmoderna

Konec velkých příběhů

- Je věda stále pokrok? Nebo je hodnocena jen úspěšností a dosahováním cílů? (Feyerabend)
- Umberto Eco- postmoderní je taková doba v níž chci říct miluji vás, ale ta věta je směšná, píše se stále v červené knihovně. Člověk si musí být vědom že ta věta už tu byla. Odstup od toho co říkám, od té masy napsaných slov, na níž odkazujeme, to je postmodernismus.
- Fragmentarizací života.

Moderna vs. postmoderna

- Moderní doba o sobě podle něj přemýšlela jako o „projektu“, který má svůj společenský cíl
- Postmoderní společnost je pak zánikem projektu a vytvořením dílčích cílů a epizod, které spolu vzájemně nesouvisejí.
- Postmoderna je neschopnost čehokoli
- [Společnost](#) žije v období výrazné odloučenosti od minulosti a časoprostorovosti
- zaměřuje se na trendy soudobých sociálních změn.
- Jiní zase tvrdí, že něco jako postmoderní společnost neexistuje. Jako konec moderní a vznik postmoderní společnosti se nejčastěji uvádí [druhá světová válka](#).

Máme současnost v rukou?

- Je to hlavně myšlenkový směr konce 20. století.
- Podle [ekonomie](#) je tato společnost založena především na globálním trhu.
- Francouzský sociolog [Gilles Lipovetsky](#) tvrdí, že „...v postmoderní společnosti (na rozdíl od moderní) převládá individuální nad všeobecným, psychologické nad ideologickým, komunikace nad politizací, různost nad stejnorodostí, permissivnost nad donucováním.“
- Jednou z charakteristik **postmoderní společnosti** je ztráta zájmu o věci veřejné - politiku a společnost. Lipovetský tento jev nazývá společenskou dezercí a dává jej za vinu médiím a stále sílící globalizaci, která v lidech vyvolává strach z neurčité blížíící se katastrofy (války, terorismu, hospodářské krize, ekologické katastrofy).

Existují pravidla?

- bezmocnost, kterou pociťují jednotlivci ve vztahu ke globalizujícím trendům
- [postmodernismus](#) jako konec [epistemologie](#) a [etiky](#), jelikož se společnost místo univerzitními pravidly řídí zdravým rozumem, není tak utvářen etický systém a upadá morálka
- odmítavý postoj k základům, za které bojovala společnost moderní: například k industrializaci, rychlé a rozšířené výstavby měst a odmítání zásad z předchozích let
- pluralita různorodých tvrzení, přičemž věda mezi nimi nemá privilegované postavení

Společenské proměny

- S nástupem postmodernismu se začínají vyskytovat „single“ rodiče a dochází k úpadku dominantního rodinného modelu.
- Na rozdíl od moderní doby, kde je známější tzv. nukleární rodina, která se skládá z matky, otce a dětí, v **postmoderní společnosti** se vyskytují zejména „single“ matky (např. v USA je okolo 12 miliónů „single“ rodičů s dětmi pod 18 let, z nichž 80% tvoří jen matky samoživitelky).
- Charakteristickým rysem pro tento model rodiny je větší míra demokratičnosti, která vede k nestabilitě, nejistotě a jejímu možnému rozpadu.

Zygmunt Bauman

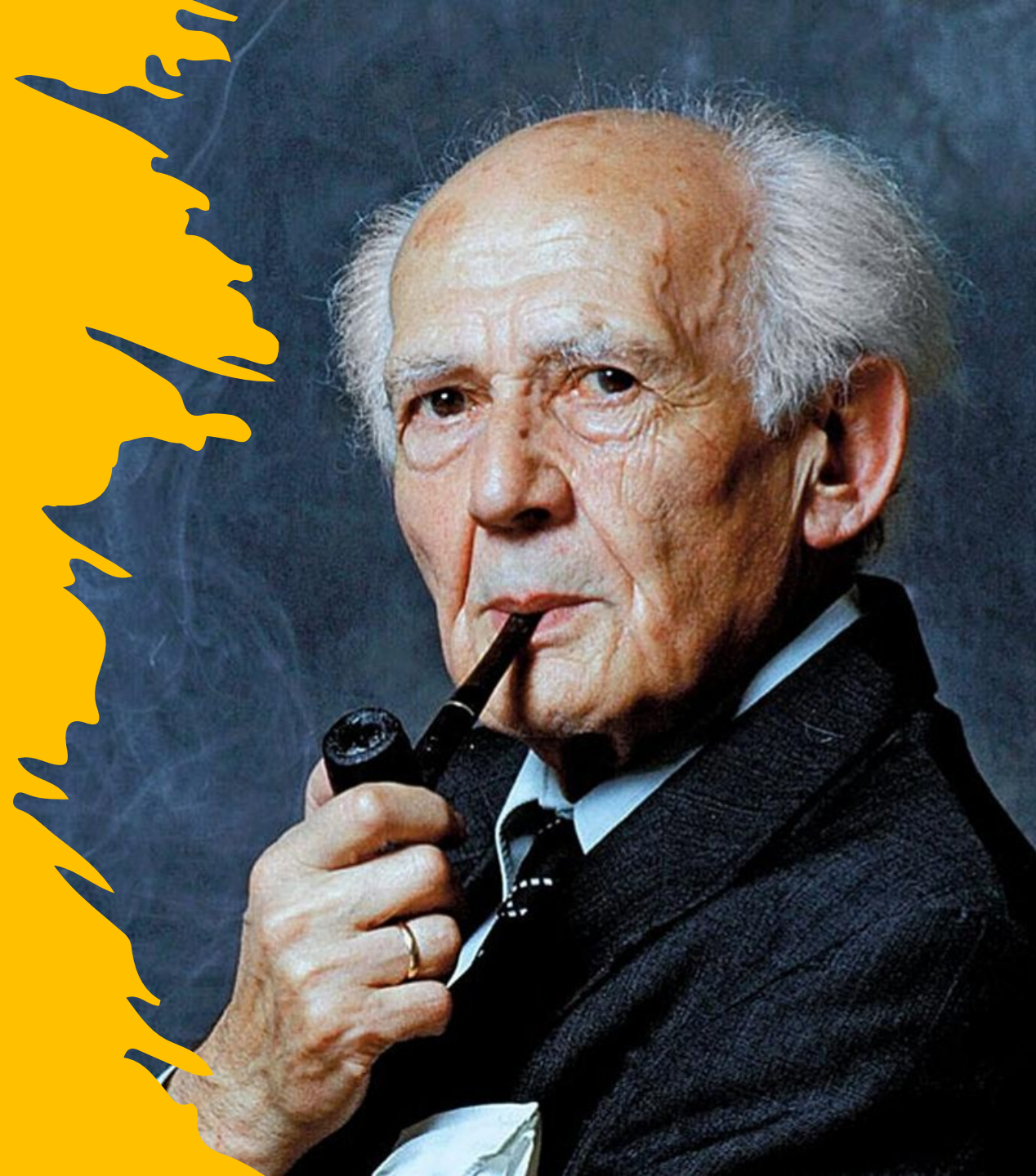
Soudobé společnosti připisuje charakter tekuté modernity a poukazuje na rychlou změnu od modernity pevné, kterou lze pozorovat jak na celé společnosti, tak na jedincích samotných.

Základem života se stává neustálá změna způsobená globalizací, která je dle Baumana považována za hlavní důsledek modernity.

To způsobilo změnu povahy společnosti, způsobenou na základě míry přizpůsobivosti jednotlivce.

Předěl těchto dvou etap, lze označit jako radikální změnu celé společnosti i jedince, jeho smyslu života a cílů.

Ze sociálního hlediska dochází ke změně jednání a chování. Tvoření životních plánů v moderní společnosti je z hlediska neustálých změn požadujících okamžité reakce a přizpůsobení se nereálné.

Globalizace

Čas se v období modernity odděluje od prostoru, je vnímán jako něco tekutého, tvárného. Je vnímán jako možnost k pokoření prostoru. Stalo se tak díky moderním dopravním prostředkům, díky nimž se čas oddělil od prostoru.

Díky tvárnosti času mohlo být dosaženo prostoru, který bylo možné chápat i jako možnost k porovnání moci.

Prostor však přestával být atraktivní, z hlediska ztráty jeho hodnoty kvůli možnosti dosáhnout jej kdykoli. To způsobilo změnu ve vnímání moci, jejíž hodnotou už není prostor, ale umění manipulovat s časem.

Michel Foucault

- Jeden z hybatelů postmoderního obratu ve filozofii.
- Jeho historicky orientované práce jsou zaměřeny na rekonstrukci uspořádacích forem vědění a diskurzu.
- Diskurz se podle něj ukazuje jako prostředek k prosazení moci (pojem *bio-moc*), která utváří vědění, společenský řád i individuální pochopení. Moc je podle něj nadlidským faktorem.
- Rozum je v jeho podání subjekt, který se transformuje sám od sebe na základě náhodných mutací.
- Při soustavném studiu starých textů si francouzský filosof Michel Foucault všiml, jak se liší jejich jazyk a jak se tento jazykový rozdíl projevuje i v tom, o čem se v různých dobách hovoří a o čem se nehovoří, případně co se o věcech dá a nedá říci. Každý jazykový projev vykazuje znaky svého kulturního prostředí a doby, jež se do jazyka promítají a zároveň působí jako odosobněná struktura řeči ovlivňující a omezující autora.

Moc a vědění

- Moc v pojetí Foucaulta je vždy vztahový fenomén. Je všudypřítomná, není pouze represivní, ale je produktivní. Nelze ji rozumět pouze jako atributu státu a vládnoucích struktur. Je uplatňována v rámci celé společnosti.
- Moc je „způsob jednání, jímž jedni působí na druhé“. Odlišuje vztahy násilí od mocenských vztahů, které nejsou v jeho pojetí totožné. Žádný výkon moci se bez jednoho či druhého nemůže obejít, přičemž toto jednání podněcuje, ovlivňuje, odvádí, usnadňuje či ztěžuje, rozšiřuje či omezuje, činí více či méně pravděpodobným; v extrémním případě zabraňuje či zakazuje chování subjektu.
- Moc souvisí s *vládnutím*. Tento pojem nechápe v souvislosti s politickými strukturami, ale používá ho jako způsob, jak řídit chování jednotlivců či skupin. Jedná se o dohled nad společnostmi, který není vykonáván centrálně, ale rozptýleně prostřednictvím medicíny, vzdělávání, sociální politiky apod.
- Dalším typem mocenských vztahů dle Foucaulta je *dominance*. Dominance je v jeho pojetí „takový asymetrický vztah moci, ve kterém mají podřízené osoby malý prostor k manévrování, protože jejich rozpětí svobody je extrémně limitováno v důsledku moci“ Dominantní osoby se naopak snaží ovlivňovat rozhodování podřízených osob a udávat pravidla jednání. Dominance je neměnná v průběhu dějin, je ustálená v rituálech a jiných procesech, které vnucují práva a povinnosti.

Dohlížet a trestat

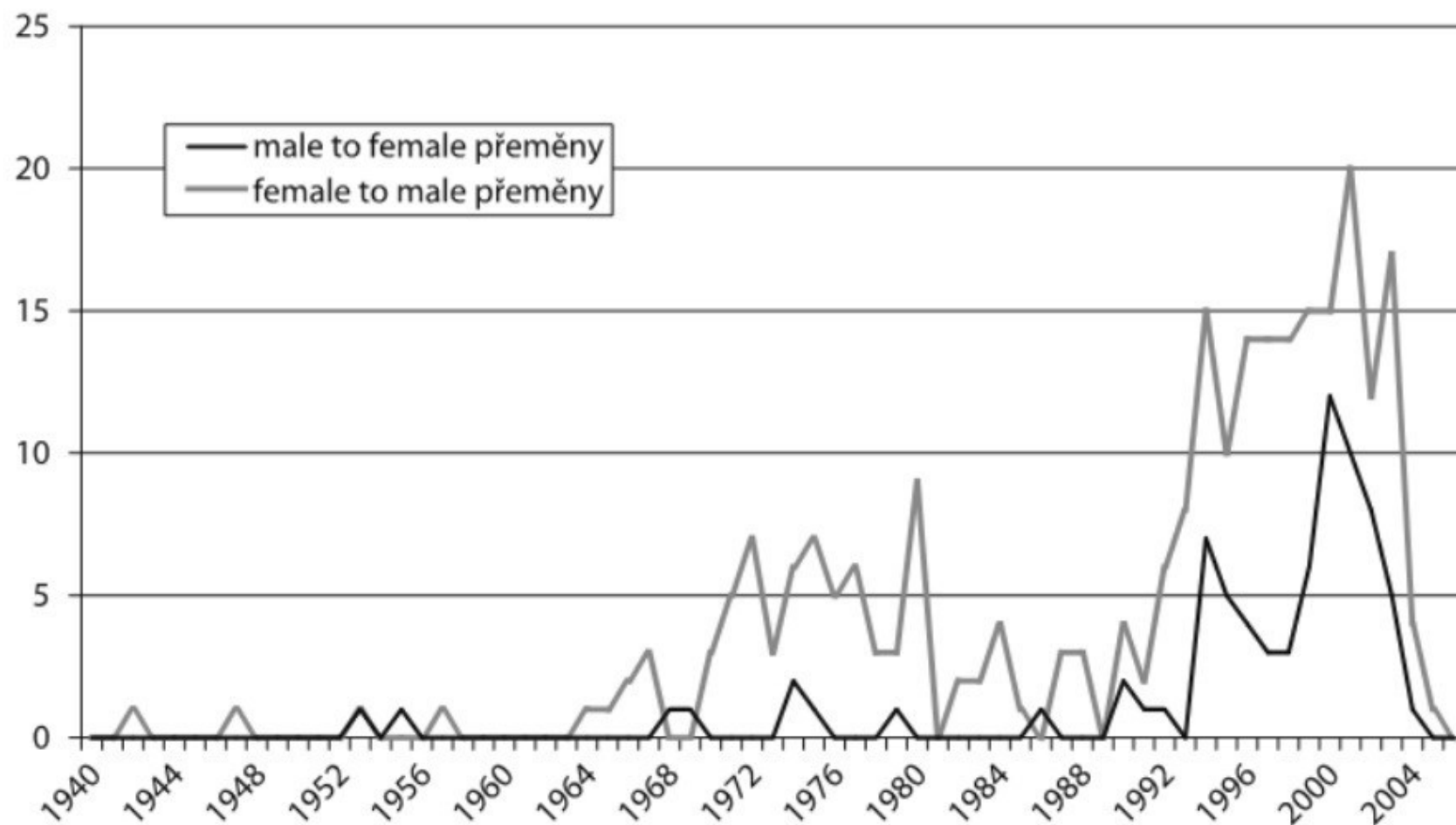
- V knize *Dohlížet a trestat* Foucault analyzuje vznik novodobé instituce vězení: ta se podle jeho analýz objevuje ve chvíli, kdy se právo trestat zvrstává v disciplinární právo dohlížet, střežit (tj. během 18.století). Každé individuuum je disciplinováno v příslušné sérii podléhající fungující normě.
- Cílem této přeměny je dosáhnout proměny lidí, která je učiní konformními se společenskými normami. Za tímto účelem se vyvíjí příslušné prostředky: jako např. povinná práce, fungující na principu pravidelnosti časového rozvrhu, nebo shromažďování veškerých informací o vězni, které má vést k společensky užitečné proměně delikventa.
- Trestní systém se otevírá metodám kontroly vypracovaným v různých oblastech tehdejší společnosti (vojenství, školství, nemocnice); všechny tyto techniky moci jsou založeny na rozřazení individuů v přesně strukturovaném prostoru a přísně uspořádaném čase
- Nové mocenské vztahy jsou spjaty s pozitivním fungováním normy, která si postupně podřizuje všechny životní projevy člověka.
- Disciplína je pouze typ moci, technologie, jež protíná společně se souřadnicemi jiných strategií určitou instituci či aparát. To dle Foucaulta platí i pro jiné jednotlivé části, které jsou např. evidentně součástí státu, jako policie nebo vězení: "Ačkoli policie jako instituce byla organizována ve formě státního aparátu a ačkoli byla přímo spojena s centrem politické suverenity, typ moci, který praktikuje, mechanismy, které uvádí do pohybu, a prvky, na které je aplikuje, jsou specifické a jejich úkolem je způsobit pronikání disciplíny až do nejmenšího detailu sociálního pole, čímž právě svědčí o její relativní nezávislosti na soudním a politickém aparátu.

Postfeminismus

- Kategorie žena přestala být pro feministky revolučně zajímavá
- Judith Butler „Gender in Trouble“
- Ten narativ tvrdí, že pohlaví není biologicky determinované, ale mocensky, sociálně konstruované
- Prosazování nárůstu počtu alternativních pohlaví

Grafč. 2 Počty pacientů, kteří dospěli až k operativní a úřední změně pohlaví dle jednotlivých let sledovaného období

Počet lidí v USA identifikujících se jako transgender

